

GHEORGHE PENCIU

Vasile Militaru

Prin anii 1986-1987 poate, mă găseam cu soția mea, de mai bine de două săptămâni, în frumoasa stațiune Stâna de Vale, cazați într-o cochetă vilă cu o grădiniță în față și cu o șerpuitoare potecuță în spate care dădea către pieptul unei păduri amirosind a cetină și rășină. Întâmplarea a făcut (nu e cazul să descriu împrejurările) să ne împrietenim cu familia colonelului magistrat V., veniți și ei în stațiune în același scop. Într-o zi, pe când culegeam afine cu acest vecin, am fost surprins de o întrebare: "Domnule Penciu, că vă pricepeți oarecum la literatură – ce părere aveți despre poetul Aron Cotruș?" Întrebarea m-a surprins total, mai ales că eu executasem deja 14 ani de severă detenție, în parte tocmai datorită poeziilor. I-am răspuns dus pe gânduri: "Nu contează părerea mea de neavenit, ci a criticilor literari, dar, dacă tot m-ați întrebat, vă răspund – îl consider un mare poet și cu o poezie robustă și plină de patriotism. După '48, ar fi făcut și el, ca mulți alții, închisoare pentru ideile lui în neconcordanță cu morala proletară. Ca să fiu sincer, cândva, în liceu, învățasem și eu din poeziile lui, ca *Pătru Opincă*, *Horia*, *Moțul*, dar tare e mult de atunci."

"Dar de Vasile Militaru, ați auzit? Nu se poate să nu vă fi trecut prin mâini

ceva din poeziile lui, că omul acesta, deși autodidact, era considerat un mare poet, introdus și în manualele școlare. Știți cum a murit? Bătut îngrozitor la Securitatea din Pitești și apoi expediat în lagărul de la Ocnele Mari, unde a și murit după vreo lună sau două. Povestea lui, ca și a multor scriitori arestați, rămâne încă un semn de întrebare pentru istoricii de astăzi."

Mă întrebam, pe bună dreptate – nu cumva vrea să mă tragă de limbă? mai ales că lucrase și în cadrul procuraturii militare. Am devenit mai atent, dar întrebările nu erau puse cu iscusința unui informator, ci cu o notă de stângăcie, poate de naivitate. Mă cunoștea oare? Hotărât nu. Părea un om obișnuit, altfel ar fi observat tulburarea mea vizibilă și ochii cercetători.

Într-o zi, mi-a vorbit de Ion Gavrilă Ogoranu, îi studiasse dosarul întocmit de Securitate și considera că rearestarea lui, după decretul de grațiere dat pentru eliberarea deținuților politici în 1964, se făcuse abuziv, nerespectându-se legislația în vigoare, dar pe măsură ce îmi împărtășea opiniile lui, eu deveneam mai reticent. Cunoștea prea multe date pe care n-avea de unde să le cunoască decât din dosarele Securității. Și totuși omul era de bună credință.

Într-o bună zi, colindând prin dulcele târg al Iașului legendar, am intrat într-o librărie vizavi de "Hotelul Unirea", unde, culmea surprizei, am dat de un volum intitulat: *Opere Complete*, de Aron Cotruș. Apăruse într-o editură ieșeană cu câteva zile înainte de sosirea mea în delegație. Am cumpărat două exemplare și, la întoarcere, i-am dat telefon magistratului, semnalându-i descoperirea făcută. Cu atât mai mare i-a fost bucuria, cu cât l-am anunțat că îi cumpărasem și lui un volum. Îndoielile asupra acestui judecător, procuror, ce-o fi fost, începuseră să se risipească, mai ales că îmi povestise mai multe despre matrapzăturile unor ofițeri de Securitate și de Miliție.

Revenind însă la Vasile Militaru, poet de o popularitate impresionantă, căzut victimă justiției și organelor de Securitate din România, arestarea și supliciile anchetării lui nu puteau rămâne necunoscute colegilor de detenție, chiar dacă pereții celulei lui ar fi depășit în grosime suta de metri de beton armat. Pe vremea aceea, mă găseam și eu arestat pentru a doua oară trecând pragul, printre alte pușcării, și al teribilei temnițe a Piteștiului, care îmi era cunoscută prin așa-zisul "proces de reeducare". În 1958 și '59, ca o garanție că în România nu se va întâmpla o răzvrătire ca în Ungaria, Gheorghe Gheorghiu-Dej a dat ordin ca toți acei care ar putea deveni factori de influență ostilă regimului să fie arestați. Așa a fost arestată floarea intelectualității române, scriitori și mari poeți ca Vasile Voiculescu, Petre Țuțea, Petre Pandrea, Dinu Pillat, Vladimir Streinu, Păstorel Teodoreanu, Sergiu Al. George, Mircea Vulcănescu, Dumitru Iov, Sandu Tudor, Nicu Porsenna, Virgil Carianopol, Ion Caraion, Valeriu Anania și mulți alții care au ținut la verticalitatea lor. Ba, mai mult, tot în 1958, s-a introdus pedeapsa cu moartea pentru deținuții politici, fiind executați în 1959 7-8 tineri în faimoasa Vale a Piersicilor din Penitenciarul Jilava. Deși n-au fost împușcați, mulți dintre arestați n-au mai apucat să vadă lumina soarelui datorită severului regim de detenție, fiind aruncați de-a valma în gropile comune cu care se îmbogățise

țara. Dar nu da, Doamne, omului câte poate să îndure, nici orbului câte poate să vadă și surdului, câte poate să audă!

Începuseră să mi se cicatrizeze rănilor detenției, când într-o seară, profesorul de matematică Nicolae Petrescu, din Pitești, bun român, provenit dintr-o familie de preoți și învățători, îmi aduse acasă o parte din operele lui Vasile Militaru, dar și întâmplări legate de detenția sa și a ciudatei lui dispariții din mijlocul celor care l-au iubit. În noaptea aceea nu am adormit până nu am citit tot materialul. Mai promisem ceva materiale informative în sensul acesta de la Dumitru Radu Udaru, precum și un articol publicat în nu știu ce revistă intitulat "Judecători vechi și noi". Subtitlu: "Cronică de proces". Autorul, mi-a fost imposibil să-l identific, probabil și datorită măsurilor pe care și le-a luat. Câteva semnale promisem și de la doamna Elis Râpeanu, culese din "România Mare" care, într-un număr apărut prin anul 1992, condamna actul mârșav al asasinării lui Vasile Militaru.

Un document de mare importanță constituie și interviul luat de publicistul G. N. Viforeanu, Doamnei Telly Barbu Militaru, soția poetului. Dar, înainte de a trece la relatarea acestui interviu, tot ca document, țin să prezint un articol publicat într-un ziar local de către profesorul de matematică Nicolae Petrescu: "Poet omorât de Securitatea piteșteană". În curând se împlinesc 42 de ani de când Vasile Militaru a murit în închisoare, având soarta tuturor cărturarilor care s-au opus regimului comunist. Născut în comuna Dobreni-Câmpuri jud. Ilfov, la 19 septembrie 1886, din părinți plugari. Copil zglobiu, a păstorit mioare, a îngânat doine din caval, a sângerat miriștele copilăriei cu Sâmbotin de funie, a răsturnat brazdele... pentru ca, într-o toamnă "când cădea coaja de pe nucă" să pribegească la București, acaparând "De un dor nebun de ducă". Tânărul poet filosof, alături de speranță, avea și o nestrămutată credință în Cel ce a făcut lumea și pământul. Avea două clase primare, dar sufletul îmbălsămat în poezie. Autodidact prin definiție, a citit cărți împrumutate, astfel că la 18 ani (1904) publica primele versuri în revista "Literatură și artă Română", condusă în acea vreme de Nicolae Petrașcu. E încurajat de Alexandru Vlahuță, Barbu de la Vrancea, Hajdeu, Coșbuc... Astfel făcându-și cu talent și dăruire divină intrarea în Marea Poezie Românească, de unde nu va mai pleca niciodată. Primul său volum de versuri – *Stropi de rouă* apare în 1924. Din cele 22 de cărți publicate, spicim și alte titluri: *Vorbe cu tâlc*, *Ilinca și harul busuiocului*, *Graur cel nesocotit* (povești în versuri), *Doina* (poemă), *Fabule* vol. 1, *Viermi și stele* (II), *Curcubeu peste veac*, *Psaltirea în versuri* (1933) premiată de Academie, *Divina zidire* (sinteză biblică în versuri) cu 95 de ilustrații de Gustave Doré), *Scară către cer*, *Poemele nemuririi* etc. Acest mare Om, mare Poet, mare patriot și desăvârșit ucenic al lui Dumnezeu a murit spre rușinea neamului românesc, asasinat cu cruzime și bestialitate de către Securitatea piteșteană, la vârsta de 73 de ani. Așa i-au respectat comuniștii vârsta, meritele, așa i-au respectat credința și opera. De ce? Așa știau ei să prețuiască patriotismul, cinstea. Credința l-a îndemnat să refuze a cânta defilarea anonimă a "drapelelor roșii", știind că fiecare cântec poartă stigmatul unei trădări. Vasile Militaru l-a proslăvit numai pe

Dumnezeu. Arestat, bătut câinește la Securitatea din Pitești, a fost transferat aproape mort la Ocnele Mari, unde a decedat la 8 iulie 1959.

Mare admirator al poetului Vasile Militaru, profesorul de matematică Nicolae Petrescu mărturisește în continuare, mânat de un duh necunoscut, și alte amintiri impregnate de istorie: "Dumnezeu m-a ajutat și pe mine să am unele din sublimele sale cărți și să pot găsi, la Cimitirul Bellu, mormântul poetului la poziția 114, unde a fost depus de către Telly Barbu Militaru; credincioasa lui soție, ajutată de Dumnezeu, l-a deshumat de sub mărul care l-a ocrotit. Fericit de izbândă, i-am lăsat scris pe mormânt un catren udat de lacrimi sincere: «Poetule cu suflet mare/ Și comportare de Prea Sfânt/ Sunt fericit că ai mormânt/ Și aprind "un pai de lumânare"», Semnează Nicolae Petrescu, om care mi-a pus la îndemână prezentul material și m-a înnobilat și cu o parte din operele Marelui Dispărut, fapt pentru care îi mulțumesc.

Acasă la poetul Vasile Militaru – Interviu realizat de G. N. Viforeanu.

Deși de la evenimentele din 22-25 decembrie 1989 au trecut mai mult de trei ani (astăzi 14 ani), mai sunt scriitori contestați de către regimul comunist de tip stalinist care continuă să fie ținuți la stâlpul infamiei, marginalizați, în loc să fie reconsiderați și puși în adevărata lor valoare în ceea ce privește evoluția scrisului românesc contemporan. Unul din acești scriitori este Vasile Militaru. Cu acest prilej, poetul mi-a dăruit basmul versificat *Merele de aur*, cu autograf.

De atunci au trecut foarte mulți ani, până când am aflat că Doamna Telly Barbu Militaru urmează să facă un parastas în amintirea poetului cu ocazia scurgerii unui sfert de veac de la trecerea în neființă a celui care a încântat o generație întreagă cu versurile sale (versuri care au fost învățate până și prin temnițe, cu toate rigorile legii: izolări, carceră, mutări disciplinare etc.). Am fost prezent la acel parastas unde am avut surpriza să cunosc un compatriot originar din satul Mengir, județul Cahul, pe numele său Grigore Scor, venit la rudele sale în București, tocmai din Florida. Când a citit anunțul din ziarul "România Liberă", a căutat să fie prezent la parastasul de 25 de ani de la moartea lui Vasile Militaru. A citit o poezie de care încă nu auzisem. Avea un titlu ciudat: *Aur, aur*. N-am găsit-o inclusă în nici unul din volumele lui publicate în timpul vieții, cu toată insistențele mele deloc de neglijat.

"Nici nu se putea găsi, m-a asigurat Scor la telefon. S-a publicat într-un cotidian oarecare, pe care nici eu nu-l mai rețin."

Datorită informației dată de americanul Scor, am reușit să găsesc la Biblioteca Academiei Române poezia care a făcut o puternică impresie asupra celor prezenți la parastas. De atunci, am urmărit cu mai mult interes orice informație în legătură cu viața și opera poetului.

De aceea, primind revista "Cuvântul Românesc" din Canada și văzând că un român de ispravă îi tipărește opera, i-am telefonat Doamnei Telly Barbu Militaru, știind că vestea o va interesa. Așa a și fost. Am fixat o întâlnire la locuința văduvei poetului, pentru seara zilei de 25 ianuarie 1993.

- V-am găsit greu, chiar foarte greu, Doamnă Telly.
- Cred și eu. N-ați mai trecut pe la mine de vreo șapte ani.
- Eu cred că au trecut chiar opt.

Dacă la Putna aerul este încărcat de istorie, aici, în locuința Doamnei Telly Barbu Militaru, aerul este încoronat de poezie. Mă uit în jur. Din bruma ce a putut-o salva din mâinile călăilor, mai sunt câteva tablouri, înfățișându-l pe poet la vârsta maturității fizice și creatoare, cu bascul așezat puțin într-o parte. Doamna Telly se mișcă cu multă volubilitate la cei 85 de ani. Îmi arată volumele de versuri ale poetului apărute în Editura Nistru a lui Nicolae Lupan de la Paris și alte plachete care i-au parvenit pe căi diferite din Apusul Europei. Îmi arată apoi o serie de fotografii din care una îmi atrage atenția în mod deosebit. Aceasta îl reprezintă pe maestrul la masa de lucru. În preajma poetului "îngerul său păzitor", adică Doamna Telly Barbu Militaru.

Punctul culminant al serii este scoaterea la suprafață, din lada studioului, a unui volum masiv intitulat *Divina zidire*, cu ilustrații (după cum am mai spus) de Gustave Doré. Este vorba despre *Biblia versificată*, despre care îmi vorbise poetul la prima cunoștință încă din primăvara anului 1948.

– Cum ați reușit s-o tipăriți?

– Nu eu. Un zănatic, un împătimit după opera lui Vasile Militaru. A făcut-o pe cheltuiala lui.

– E caz unic.

– Așa e!

– Puneți-o la loc. Așa ceva se face la o mie de ani. Trecând de la un subiect la altul, dar nepărăsind tema principală – evocarea poetului – nici eu nu mi-am dat seama cum au trecut trei ore și ceva de la sosirea în casa plăcutei gazde. Sunt momente în viață când timpul își pierde dimensiunile.

– Și totuși – am zis eu, Doamnă Telly, cine este acela care se bucură azi de munca poetului, vreau să spun, cine locuiește în vila construită din banii și cu sudoarea lui Vasile Militaru.

M-a privit lung, și contrariată, mi-a spus:

– Cum, nu știți?

– Nu, am răspuns eu încurcat.

– Cine altul decât Emanuel Valeriu, de la Televiziunea Română?

– Fantastic! Se lăfăiește în vila maestrului un om care n-a mișcat un deget pentru ceea ce stăpânește.

– Așa este. Dar acesta nu este singurul necaz.

– Mai sunt și altele?

– Cum să nu! Ați auzit de preotul Gheorghe Calciu-Dumitreasa?

– Desigur.

– Știind cu ce greutate mă lupt, părintele Calciu mi-a trimis trei sute de dolari printr-un cetățean din București, care nu de mult a făcut un voiaj în Statele Unite ale Americii.

– Un gest nobil, am zis eu.

– Numai că gestul nobil nu și-a ajuns scopul.
– Cum așa?
– Individul mi-a dat întâlnire în oraș, ca să-mi înmâneze dolarii, deși eu am insistat să vină acasă la mine. M-am prezentat la locul convenit, comunicându-i la telefon cum arăt și cum voi fi îmbrăcată. După trei ore de așteptare am plecat din stația de tramvai unde trebuia să ne întâlnim. I-am dat un telefon să știu ce s-a întâmplat. Știți ce mi-a răspuns?

– Doamnă, v-am așteptat în stație așa cum ne-am înțeles, a zis. A apărut o persoană echipată conform informației dată de dumneavoastră. Am întrebat-o dacă este doamna Militaru și, la răspunsul ei afirmativ, i-am dat cei trei sute de dolari pe care vi i-a trimis părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

Am rămas uluit când am auzit. Dintr-o dată parcă s-a făcut întuneric în toată încăperea. Am reușit, totuși, să întreb aproape șoptit: "Există asemenea oameni pe pământ?"

– Da. Și încă foarte mulți. Nu le scapă nici o ocazie când e vorba să-și însușească un bun ce nu le aparține.

– I-ați scris Părintelui Calciu?

– Nu. N-avea nici un rost. Faptul era consumat.

Plecând de la doamna Telly Barbu Militaru, m-am întrebat, în timp ce căutam drumul cel mai scurt până la stația de tramvai: "Există oare justiție imanentă?" Mi-am răspuns fără zăbavă: "Nu. Așa ceva nu există. Suntem la discreția celor ce și-au făcut din lege un scut."

Din relatările lui Dumitru Radu Udar – Documentele rezistenței. Vol. 1, pagina 158.

Am fost alături de poetul Vasile Militaru, atunci când în condițiile tragice, impuse de geniile răului, de forțele întunecate ale comunismului, a trecut în eternitate. Era pe la începutul lui iulie 1959, zi însoțită percepută de noi, deținuții, care admiram libertatea doar prin ajutorul puținelor raze de soare care pătrundeau firav printre jaluzele. Jaluzele, de fapt obloane grele cu care erau căptușite ferestrele, ca "bandiții" să fie izolați și de păsările cerului. Draconic mijloc de a te descotorosi de așa-zisii dușmani ai poporului, fără a folosi ștreangul sau pistolul din dotare.

Către ora prânzului, deținuții politici începuseră să devină tăcuți. Își spusese ce aveau de spus în primele ore ale dimineții. Cred de cuviință să spun că în timpul acestor sporovăieli, de după neîndulcitul ceai, printre altele ne îngrijora și starea sănătății poetului Vasile Militaru, scos din celulă și internat în infirmeria închisorii, unde de obicei erau internați numai acei ajunși pe ultima sută de metri de deznodământ. Alte vești nu mai aveam de la el, decât că fusese groaznic bătut la Securitatea piteșteană și trimis la Ocnele Mari, pentru a scăpa

ei de o crimă în plus. Piteștiul devenise însă celebru încă de pe timpul căpitanului Cârnă și al directorului Dumitrescu, susținătorul din umbră al lui Țurcanu, despre care s-a mai scris și se va mai scrie. Îmi amintesc – se mărturisește mai departe Dumitru Radu Udă – pe deținutul Profir V. care recita adeseori în celulă din versurile poetului, cum ar fi *Moș Andrei*, *Șase pui și o biată mamă* și altele, care ne-au desfășurat urechile pe parcursul atâtor ani. Versurile lui Vasile Militaru creeau totdeauna o stare de melancolie, de tăcere în celulă, un îndemn către meditație și către dragostea față de aproapele tău. Erau învățate și de tineri, dar și de vârstnici cu tâmplele albe.

Într-o seară, mă plimbam prin intervalurile dintre paturi, pe mijlocul celulei (patul fiind de neatins între orele 5 și 22, când se dădea stingerea), când bestia care supraveghea secția, deci și celula noastră, a tras brusc grosul zăvor și a deschis ușa. Ne-am oprit din plimbare și încremeniți așteptam urmările. Venirea unui caraliu în celulă, mai ales după raportul de închidere, nu era un semn bun. Pentru intimidare și-a plimbat privirea încărcată de ură peste toți cei care eram acolo. Doar pentru asta era plătit: să urască.

Aflându-mă în acel moment în preajma ușii – povestește cu sficiune Dumitru Radu Udă, am fost scos afară cu încă un deținut, acesta fiind preot, nu-i mai rețin numele, care, după spusele lui, îmi amintesc că era din comuna Frâncești – Vâlcea, pe atunci făcând parte din regiunea Argeș. Nu bănuiam ce se va întâmpla cu noi. Scoși afară, ne așteptam la bătaie, sau la vreo izolare pe motive nebănuite, nu eram nici primii nici ultimii cu care se proceda așa.

Dar nu! Fuseserăm scoși cu totul și cu totul pentru alte motive. Ne-au dus pe un coridor întunecat, oprindu-ne la ordinele lui în dreptul unei uși pe care a deschis-o și ne-a poruncit să intrăm înăuntru, aici fiind de fapt o cameră-celulă a infirmeriei închisorii. Multe temnițe dispuneau de asemenea celule.

Singur în camera-celulă, o jilavă făptură de om deținut, era căzut din pat cu fața în jos. Gardianul tiran ni s-a adresat cu ura care îl caracteriza și pentru care era desigur apreciat.

– Banditul ăsta trage să moară, ridică-l în pat mai repede.

L-am întors cu fața în sus pe muribund și l-am așezat în pat. Acest om era Vasile Militaru. Cu ochii dați peste cap și cu fața brăzdată de chinurile morții. Nimic nu mai era viu în el, doar ochii, parcă năluci nepământene, vegheau așteptând de undeva o mână de ajutor care nu mai venea. Am trecut la picioare făcând semn preotului să treacă la cap. Din privire și din mișcarea buzelor (gardianul stătea în ușă) m-am înțeles cu preotul să-i spună rugăciunea din urmă, pentru dezlegare. Când preotul a început prin mișcarea buzelor să-i facă rugăciunea de dezlegare, pleoapele muribundului s-au deschis, apoi iarăși s-au închis și, parcă mulțumit, s-a înseninat la față și și-a dat duhul. Așa i-a fost dat, să nu aibă o lumânare aprinsă la căpătâi în acele ultime clipe ale vieții, el care se risipise în atâtea generații. Ne-am dat seama cât de profundă a fost credința în Dumnezeu a poetului, care și-a acceptat moartea ca pe o împărțășanie.

Cu vocea strangulată de emoții, i-am spus păgânului care stătea în ușă

nepăsător, ca și când omul din fața lui era un nimeni.

– A murit deținutul!

– Dă-l în... de bandit! Bine că am scăpat de el, a fost răspunsul tiranului suprasaturat de ura proletară.

Încremeniți de durere așteptam alte porunci, cu ochii duși undeva departe, poate într-o lume mai bună.

– Stați aici, a tunat gardianul, închizând ușa pe dinafară.

În scurtul răgaz pe care l-am avut, ne-am putut face semnul crucii și să zicem: Dumnezeu să-l ierte pe cel trecut în neființă, departe de toți cei ce-l iubeau. Am putut observa că poetul stătea singur în celulă, mai degrabă izolat, neacordându-i-se nici un ajutor medical. Nu se vedea nicăieri vreo urmă de medicament. Pe mica măsuță de fier – tablă – se găsea o cană cu ceai neîndulcit, pe care îl beam și noi ceilalți, o bucată de turtoi și un castron de tablă în care abia se distingeau câteva boabe de arpacaș, de multe ori nefiert și plin de gărgărite.

Am tresărit când a zdrăngănit zăvorul și și-a făcut apariția gardianul. Nu avea nici o urmă de omenie în el, ca și când s-ar fi născut pe altă planetă. Ne-a aruncat din ușă o cămașă și o pereche de indispensabili – ce-i drept curate – și ne-a poruncit: "Dezbrăcați-l pe bandit de ce are pe el și îmbrăcați-l cu rufele astea."

Am executat operația sub supravegherea lui. Când a văzut că este gata, ni s-a adresat autoritar și dușmănos:

– Leșiți afară! Bine că a murit. Un bandit mai puțin în țară.

Ne-a condus în celulă, având grijă pe parcurs să ne atragă atenția:

– Să nu cumva să ciripiți în celulă unde ați fost și ce-ați făcut, că știți ce vă așteaptă.

Am intrat în celulă și s-au tras zăvoarele după noi. Ocenele Mari, vulpavul laș de exterminare, aștepta să înghită noi victime în pântecul său nesătul. Pentru noi, murise un mare om, pentru ei, un mare bandit. "Tot una e: ori culci pe sătui, ori scoli pe săraci" – Tudor Arghezi.

După ce am intrat în celulă, am fost înconjurați de frații de suferință doritori să afle pentru ce am fost chemați. Pentru moment, nu le-am spus nimic, arătând către vizetă, unde caralii ne puteau spiona în voie, încălțați în acei pâslari-pisică care le permiteau să asculte pe la uși fără să fie simțiți. După câteva minute însă, i-am informat că a murit Vasile Militaru și, instantaneu, am păstrat cu toții un moment de reculegere. Le-am povestit apoi ceea ce am fost puși să facem în timpul cât am lipsit din celulă. Colegii erau consternați.

După semnele știute de noi, am urmărit trecerea "căruțului". Un căruț, pe care îl au mai toate pușcăriile în dotare. În el sunt cărați seara deținuții morți, către cimitir. Vestea ne-o dădea el, prin scârțâitul roților cu lada pe el, infundabil. Pânda s-a dovedit folositoare, deoarece l-am văzut trecând către groapă, cu nelipsita ladă pe el, tras de doi deținuți de drept comun. Jaluzele erau îndepărtate la maximum, dar nu mai conta dacă eram prinși asupra infracțiunii, sau nu. După circa 30 de minute, căruciorul cu lada goală pe el, tras

de aceiași deținuți de drept comun, se întorcea de la cimitir. Pentru ei, fusese o zi obișnuită. Uneori, după atâta suferință sufletul se împietrește, devine insensibil la tot ce se petrece împrejur.

În celulă s-a evocat îndelung, în acea zi, și-n zilele următoare, viața și opera scriitorului dispărut, omorât mișelește de slugile preaplecate ale Moscovei.

În ceea ce privește dimensiunile marelui dispărut, numai istoria îi poate aprecia opera ca atare. Să mă ierte anumiți pseudoscriitori care i-au pus la îndoială valoarea literară și politică, dar când ajungi să fii închis și să mori pentru țara ta, e mai mult decât un act de dăruire. În 1959, la data când se stingea din viață poetul și eu mă găseam în cercetări la Ministerul de Interne. Fusesem arestat pentru a doua oară pe data de 8 august 1958, sub acuzația de "crimă de uneltire împotriva ordinii sociale". În fond, eram arestați pentru că la închisoarea sanatoriu Tg. Ocna ne ajutam unii pe alții să supraviețuim. În afară de doctorița Margareta Danielescu și mai târziu Grigoraș Maria, nu mai exista nici un cadru medical. Totul cădea în sarcina noastră să supraviețuim. Nu existau cadre medii sanitare, iar medicamentele specifice tuberculozei lipseau cu desăvârșire. Era limpede că nu am fost duși acolo să supraviețuim. O mână de oameni însă, cu forme mai ușoare de tuberculoză și au reușit să echilibreze balanța între viață și moarte. Ei s-au sacrificat pentru frații lor și unii au și murit datorită diminării bacilare, ca în cazul inginerului Goe Nițescu.

Și totuși, pe fondul tuturor privațiunilor la care am fost supuși, omul, "cel mai prețios capital", a descoperit șanse noi de supraviețuire: se învăța. Nu conta ce. Unii învățau franceza, alții engleza, germana, alții matematica, dar cei mai mulți învățau poezii, chit că unii din ei plecau cu ele în eternitate. Printre cei fericiți, mă găseam și eu. Învătasem peste 200 de poezii pe dinafară, de mari poeți universal, dar și de autohtoni, printre care și Vasile Militaru. Într-o zi, cam prin luna iulie sau august 1959, un învățător sosit de la Aiud și adus în celula mea la Ministerul de Interne m-a rugat să-i spun o poezie de Vasile Militaru. Am stat puțin pe gânduri. Știam că la Securitate și pereții au urechi. De abia apucasem să spun două strofe din fabula *Pupăza și cioara* că s-a deschis vizeta și intransigentul cerber m-a scos la raportul ofițerului de serviciu, care m-a trimis trei zile la carceră.

Pe parcursul anilor, după eliberare, mă obseda un lucru: cum a fost posibil ca un poet și un martir ca Vasile Militaru să fie marginalizat? El, care a încântat atâtea generații și generații cu poeziile lui, atât în școlile primare cât și în licee...

Nu există decât o explicație: Întunericul care mai dăinuie încă în anumite capete pătrate dominate de ura de clasă.

Vorbe cu tâlc

Aceste Vorbe cu tâlc au izvorât dintr-o adâncă iubire de oameni. Scrise cu dorința de a folosi poporului – drept o cinstită călăuză pe căile tuturor virtuților... Deci nu din trufie, ci ca să vă arăt cât de mare este mulțumirea ce simt că v-am putut fi de un asemenea folos, mi-aș lua voia să vă spun că, de s-ar încheia șirul zilelor mele pe pământ mâine, aș socoti împlinită o bună parte din datoria mea de om, ...

În grădina largă-a vieții, omul seamănă cu-o floare:
Vine toamna... cade bruma... Biruită, floarea moare,
Dar rămâne amintirea celor buni, care-și iau drumul,
Cum din floarea-mbătătoare ne rămâne, scump, parfumul!

Pururea, înțelepciunea are culmi ce urcă-n stele
Și, de veacuri, fericirea stă pe culmile acele.
Așadară, fericirea, în zadar o cată unii,
Dacă nu pot să atingă culmile înțelepciunii!

Câinelui ce-mi stă-n ogradă, îi arunc de azi pe mâine,
Pentru paza lui cinstită, câte-un colț uscat de pâine
Și, de câte ori mă vede, prin ogradă sau în prag,
Câinele, cu-a lui privire, îmi arată – atâta drag,

Încât, grai de om să aibă, și iubirea lui fierbinte
Mai duios, el n-ar fi-n stare să mi-o spună prin cuvinte ...
Un argat, ținut de milă și sătul numai de bine,
Cu nespuse vrăjmășie caută mereu la mine

Și, din ambele ființe căror astfel le dau pâine,
Eu mă-ntreb în toată clipa: "Care-i om și care-i câine?"
Sfânta moarte, totdeauna secerând după-al ei plac,
Nu-ți ia-n seamă bogăția; când te ia, te ia sărac.

Pentru că, întreg avutul ce în viață tu l-ai strâns,
Ea îl dăruiește celor cari te duc la groapă-n plâns,
Ca și cum ar vrea să-ți spună: "Ai strâns aur ca tezaur,
Pe când Dumnezeu îți cere numai sufletul de aur!"